

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom
„KOROŠKI SLOVENEK“
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Pol. in gosp. društvo
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

List
za politiko, gospodarstvo
in prosveto

Izhaja vsako sredo.
Stane četrletno: 1 šiling.
celoletno: 4 šilinge.
Za Jugoslavijo
četrletno: Din. 25.—
celoletno: Din. 100.—
Pozamezna številka 10 grošev.

Leto VI.

Dunaj, 21. aprila 1926.

Št. 16.

Naše pritožbe.

Odslovitve uslužbencev.

Pri prevzetju uprave cone A po naših oblastih se je mnogo grešilo zoper stare pravice, zlasti v zadevah vpokojitve in nastavitve uslužbencev, podeljenja penzij, koncesij itd. Pravnim potom se radi neurejenih razmer ni moglo priti do cilja, ali pa niso bila odprta pota na višje pravne inštanice. Mnogo strank je bilo na ta način materialno in moralno oškodovanih in v toku časa je prišlo le nekaj zadev do obravnave, druge pa še vedno čakajo rešenja.

Direkcija zveznih železnic v Beljaku ni hotela sprejeti v službo po plebiscitu 27 železniških delavcev in uslužbencev in jim tudi ni plačala penzije, akoravno so službovali večinomoma že pred vojno in vplačevali po predpisih v provizijski fond.

Prizadeti so prosili, da se jim izplača po statutih pripadajoča penzija, ali se jim vrnejo primerno valorizirani vplačani zneski. Temu pa merodajne strani niso ugodile z izgovorom, da so opustili službo na način, ki je nasprotoval štatutom. Vsled nestrpnosti in divjega sovražstva Nemcev neposredno po plebiscitu so bili omenjeni delavci ogroženi s strani nemških delavcev in jim ni bilo mogoče nastopiti pravočasno službo. To pa ne more biti vzrok, da se jim odrekajo pripadajoče pravice. Navedeno uvidevši, je naknadno železniška direkcija v vzajemnosti z generalno direkcijo na Dunaju izjemoma privolila na pavšalno izplačilo vplačanega deleža pod pogojem, da se odredijo nadaljnim tiriatvam. Direkcija pravi, da se pri nameščanju nikakor ne ozira na mišljenje prosilca, vendar pa ne more sprejeti ljudi, ki so se v času zasedbe izkazali kot izrečno sovražni.

Cestni čuvaj Zec v Žitari vasi je bil od okr. glavarstva Velikovec odstavljen. Služil je

že od leta 1896. Šelander Lovrenc v Bilčovsu, ki je bil nastavljen od leta 1910 kot pismonoša, je bil na isti način odslovljen. Krivica je tem večja, ker se tiče obstoja delavcev.

Pa tudi učitelji so bili brez povoda odstavljani in njihove pritožbe pri deželnem šolskem svetu deloma še danes niso rešene.

Z ozirom na znanje slovenskega jezika je bil sprejet pri deželni zavarovalnici zoper požar domačin. Ko je bil po nekem zborovanju v Celovcu na cesti brez povoda dejansko napaden, vsled krivih izjav od magistrata kaznovan, je bil kot Slovenec iz službe odslovljen. Rekurz zoper obsodbo se je ugodno rešil.

Koncesije.

Obrtne koncesije so se odtegnile ali pa so se ovirali lastniki pri izvrševanju poklica. Narodni dom v Velikovcu je zaprt.

Slov. hranilnica in posojilnica v Velikovcu ima na svoji hiši gostilniško koncesijo in obrt bi moral izvrševati najemnik. Od leta 1921 pa odklanjajo oblasti vsakega od hranilnice predlaganega najemnika kot nezanesljivega. Rekurzi na dež. vlado, oz. zvezno ministrstvo so bili brezuspešni. Ker so predlagani najemniki vsi aktivni gostilničarji, nekaznovani in oblasti ne imenujejo nobenega vzroka nezanesljivosti, se mora sklepati, da oblasti Slovencev ne potrjujejo ali pa se nepostavno zadržuje obrtniška koncesija.

Ponaseljevanje.

Kumrovo posestvo v Pribli vasi, ki je last slov. hranilnice in posojilnice v Dobri vasi, se je odvzelo v smislu zakona o ponaseljevanju. Kot prosilec pride v poštev Glinik v Replah, ki je zagrižen nasprotnik Slovencev. Na pritožbo hranilnice in posojilnice je agrarna deželna uprava zavrnila prošnjo Glinika z ozirom na dejstvo, da je posojilnica pridobila posestvo na javni dražbi v svrhu kritja svojih tirjatev. Ta način pridobitve se ne more

smatrati špekulativnim v smislu zakona za ponaseljevanje, ki bi upravičil zasego posestva. Lastnica posestva je poleg tega zadruga z gospodarskim značajem, ki je po zakonu izvzeta od ponaseljevanja ter ima na svojem posestvu več najemnikov, za katere bi bila odpoved hud gospodarski udarec.

Proti temu odloku se je Glinik pritožil na višjo agrarno upravo na Dunaju, ki je razsodbo agrarne deželne uprave razveljavila in potrdila njegovo zahtevo po odvetju. Ceno odškodnine ima določiti agrarna deželna uprava, ki je cenila celo posestvo na 7000 Š, kar pa ne odgovarja dejanski vrednosti. Tozadevni pritožbi se ni ugodilo.

Iz sklepa višje agrarne uprave na Dunaju in agrarne deželne uprave vidimo tako različna bistvena naziranja o pravnem postopanju, da v resnici dvomimo, ako so v tem slučaju dani predpogoji za izpeljavo zakona o ponaseljevanju.

Drage banke.

Več ali manj je produkcija odvisna tudi od obrestne mere. Zlasti zdaj, ko tovarne nimajo svojega denarja in morajo delati s posojili, ne more biti vse eno, ali se mora bankam plačevati 7 ali 17 odstotkov. Tako visoke obresti podražujejo produkcijo in blago, ki se izdeluje. Če so se ljudje pritoževali radi visokih obresti, so banke navadno rekle, premalo je denarja in raditega se mora dvigniti obrestna mera. To je res v nekem oziru, v drugem ne. Z visokimi obrestmi se denar ni množil in raditega ga ni več nego bi ga bilo, ko bi se obrestoval dolg z nižjimi obrestmi. Bolj utemeljen je drug razlog: Banke imajo svoje ljudi, ki jih ne morejo odslavljeti, in tu ni vse eno ali je ena milijarda prometa ali sto milijard; od dobička se morajo ljudje plačevati in kjer je manj prometa, se mora pri tem več zaslužiti.

PODLISTEK

Reberški Ožbej:

Zadnji vitez Reberčan.

Zgodovinska povest.

(Nadaljevanje.)

Mimogrede veli Nikolaj Juti, ki se je tudi prikazala na dvorišču, da naj poskrbi v kuhinji za telesno okrepčilo, Hanej pa naj prinese največji vrč najboljšega vina, ki je v kleti.

Vsi štirje vitezi so stopili v sobo, v kateri so navadno bivali člani družine čez dan. „Le vsedite se,“ veli Nikolaj, „gotovo ste žejni, saj danes je vroč dan. Hanej bo kmalu tukaj in Juta tudi prinese kaj za pod zob.“

„No, Nikolaj, že dolgo se nisva videla,“ povzame pogovor Ivan Reberčan starejši, „prav nič se ne pokažeš.“

„Imam vedno opravke, pa mislim, da se sedaj večkrat vidimo,“ pomežikne Nikolaj in pogleda mladega Ivana.

„Da, da vitez Nikolaj, upajmo najboljšo,“ pravi Ivan ter si zaviha močne brke.

„Seveda,“ smehlja se Nikolaj in stopi k vratom, da pogleda, če Hanej že pride.

Zvesti hlapec pristopi z velikim vrčem in hitro so bili napolnjeni ko. in trčili so si na zdravje.

„Dobra kapljica,“ menj Ivan mlajši, „ni dosti razlike d one, ki sem jo uzival na potovanju v Rim.“

„No, ta hvala je pač pretirana,“ pravi Nikolaj. „Pa jaz nič ne vem, ker še nisem bil tam; rad bi slišal, kako se ti je godilo v tistih solnčnih krajih.“

In Ivan je bahato stegnil noge, nagnil kupico vina in začel pripovedovati o svojem potovanju s cesarjem Friderikom.

Ponosno je gledal Nikolaj mladega viteza in si na tihem mislil, da dobi izvrstnega zeta. To razpoloženje Nikolaja porabi vitez Ivan starejši. Menca si roke in povzame besedo.

„Ne bom dolgo delal ovinkov, saj uganiti si mogel, da ni prišel moj sin samo pripovedovati svoje doživljaje iz potovanja.“

„No, kaj pa takega,“ se dela Nikolaj začudenega, a videti je, da je dobro poučen o pomenu obiska.

„Veš, dragi Nikolaj,“ nadaljuje Ivan, „vdovec sem, nihče mi ne oskrbuje gospodinjstva, za zopetno ženitev sem pa prestar.“

„Saj si še krepek,“ pošali se Nikolaj, „dobiš še mlado ženo.“

„Da bi me še tepla, kaj ne? Za to so mladi ljudje in vidiš, moj Ivan, ki je sedaj kaj videl po svetu, se naj oženi.“

„Čisto pametno govoriš,“ smehlja se Nikolaj, „saj Ivan je mož na svojem mestu.“

Ta hvala je dala Ivanu še večji pogum, vsled česar nadaljuje.

„Veš, Nikolaj, za ženitev sta pač potrebna dva.“

„Seve, seve,“ zakrohota se Nikolaj, „pa imaš katero izbrano?“

„Imam, imam in čisto blizu, v tvojem gradu je.“

„Kaj, v mojem gradu je, he, ali misliš Juto?“

„Ne hodi okoli, kakor mačka okoli vreče kaše, tvojo Manico mislim.“

„Kaj Manico, vidiš ga no,“ zasmeje se Nikolaj. „No če je stvar tako daleč, nimam nič proti temu, saj vem, da bo lep parček in prazna tudi ne odide.“

„Kaj tisto,“ menita oče in sin, a na tihem si mislita, da bi bilo le dosti. Vitez Ivan mlajši pristopi k očetu Nikolaju, ga prime za njegovo desnico in reče: „Tedad velja, da dobim Manico?“

„Dobiš jo, dobiš, saj si mi všeč.“

„Živel mladi par,“ zakličeta oče Ivan in Krištof; trčili so in izpili v znak veselja napolnjene kozarce.

„Toda, mi praznujemo zaroko brez neveste,“ nasmeje se Krištof, ki je bil do sedaj čisto tih. —

„Seve, na glavno smo pozabili,“ nasmeje se Nikolaj in skoči k durim ter zakliče: „He, Juta, pokliči Manico, da takoj pride.“

„Da, takoj,“ sliši se Jutin glas iz pritličja. Manica je bila v svoji sobi. Zapazila je prihod Reberčanov. Postalo ji je tesno pri

Ko se je moglo z valutami špekulirati, so imele banke veliko prometa. Vsak fakir je valute prodajal in kupoval. Tedaj se je namestilo veliko zdaj nepotrebnih ljudi in banke so morale l. 1924. krepko odrezati, kar je bilo nepotrebnega osobja. Verkehrsbank jih je odslovila 56%, Kreditanstalt 18%, druge v ti meji. A opozarjalo se je na to, da se je odslavljal samo nižje osobje, ne pa višje, boljše plačano. Seve nihče ne odslavlja samega sebe; odslavljali so ravnatelji in najvišje plačani ljudje so ostali. In še bi ne bilo nič hudega, ko bi bilo ravnateljev toliko, kakor pred vojno, ali ti so se množili kakor uši.

Bilo jih je:

	Leta 1914	Leta 1925
Anglobank	5	12
Bodenkredit	4	10
Bankverein	6	15
Kreditanstalt	4	11
Eskomptgesellschaft	4	23
Länderbank	6	17
Merkurbank	3	10

Prometa je komaj desetinka tega, kar ga je bilo pred vojno, ker denarja ni, ravnatelj je pa dva-, trikrat toliko! Koliko ima tak ravnatelj plače se seve ne more takoj povedati. A časniki javljajo, da je nedavno šel v pokoj podravnatelj neke banke in temu se je dovolila pokojnina 500 milijonov v letu; to je bil podravnatelj in pokojnina sigurno ni večja kakor plača. Bančni ravnatelj se je vsedel v pokoj s pokojnino 1,8 milijardo, koliko potem dobiva aktiven ravnatelj? Najmanj seve 200 milijonov na mesec. To so zaslužki, ki več niso zaslužki. Imamo postavo zoper oderuhe, ki enostavno pravi, da se je z oderuštvo pregrešil, kdor se je poslužil nevednosti ali pomanjkanja kakega človeka, da si je pridobil neprimeren dobiček. Najvišji državni uradniki pri nas in drugod so berači v primeri s temi ljudmi, ki se poslužujejo sile, v katero smo zašli, da se neprimerno bogatijo. In ti bogatini potem s svojo razuzdanostjo korumpirajo vso javno življenje. Saj morebiti tudi drugi ljudje ne delajo po ceni, ljudje, katerih dohodek je morebiti včasih neprimerno visok. Nek zdravnik na Zgornjem Koroškem je lani davkarji pripoznal dohodkov 800 milijonov vse leto. A ti ljudje nimajo pokojnine in morajo sami skrbeti za starost in onemoglost. Bančni ravnatelji pa dobe kakor državni uradnik svojo pokojnino. Imamo postavo in po ti postavi bi morali take ljudi prijeti, državni pravdnik pa jih ne prime, ker ni močan dosti, da bi jih mogel tudi držati.

srcu, neskončna groza jo je objela, saj je vedela, da se danes odloči njena usoda. Vedela si ni pomoči. V svoji bolesti je pokleknila pred podobo Matere božje, sklenila roke in prosila, da bi imela dovolj moči. V tem položaju jo najde Juta.

„Tako pobožno kakor nuna,“ pravi porogljivo Juta, „spodaj pa čaka ženin.“

„Kateri ženin,“ praša Manica vsa razburjena. —

„No tisti že ne, od katerega si se zadnjič poslavljal,“ jo zasmehuje škodoželjno Juta. „Pa ne obotavljaj se dolgo. Oče veli, da takoj prideš v viteško dvorano.“ Reki izgine iz sobe z velikim zadoščenjem, da je mogla Manico zadeti v njenih nejnežnejših čutih.

Manici šine vsa kri v glavo; misel, da Juta ve o ljubezni do Manfreda, ji vzame popolnoma vso moč. Vsa trepetajoča gre po stopnicah v dvorano. Bilo ji je, kakor bi šla na morišče. Manfred, moj Manfred, reši me, vzdihuje sama pri sebi.

Visoko se vzravna, ko stopi v dvorano. Njena lepota se pokaže v še lepši luči. Spoštljivo jo pozdravijo Reberčani, Manica se jim nalahko prikloni z glavo in se vsede v kot.

„Oče, kaj želite?“ praša s kolikor mogoče mirnim glasom.

„No, mislim, da hitro ugameš,“ odvrne Nikolaj ravnodušno, „mladi vitez Ivan si išče družico in po ga je privedla k nam, ravnokar je zaprosil za tvojo roko.“

„In oče, vi,“ vikne Manica vsa prepadla in gleda očeta, kakor bi ga prosila, da bi ne izrekel strašne besede. Oče se naredi, kakor bi tega ne opazil in reče mirno:

(Dalje sledi.)

POLITIČNI PREGLED

Skrzynski na Dunaju. Poljski ministrski predsednik se je odpeljal iz Prage na Dunaj ter bil prijazen sprejet. Naš zvezni kancler dr. Ramek je naglašal prijateljske odnose med obema državama in izrazil upanje, da se bo trgovina s podpisom rabsodiščne pogodbe gotovo zboljšala. Skrzynski je odgovoril, da se veseli napredka Avstrije, katera je pokazala, da je življenja zmožna, in upa, da se gospodarski odnosi med obema državama po splošnem zboljšanju stanja še globokeje razvijejo. Medsebojno sta si podelila visoka odlikovanja.

Jugoslavija. Radič se je onemogočil s svojim nastopanjem in bil prisiljen, da odstopi. Uzunovič je sestavil novo vlado in naglašja, da bo vodil politiko sporazuma ter šel po poti, ki je za državo in za narod najboljša. V novi vladi so ostali vsi dosedanji ministri, razun Stjepana in Pavla Radiča ter dr. Ivana Krajača. Ministrsko predsedstvo obdrži g. Uzunovič, radikalni ministri so isti. Za odstopivše ministre so izvoljeni: Trifunovič, prosvetni minister, dr. Nikič, minister za šume in rude, dr. Šuperina, za pošto in brzovjav. Nova vlada je takoj prisegla, a nima večine v skupščini. Seje so odgodene do 8. maja.

Slovanski blok. Med Češkoslovaško in Poljsko je bila podpisana ob priliki obiska poljskega ministrskega predsednika grofa Skrzynskega rabsodiščna pogodba kakor tudi likvidacijska, ki se nanaša na ureditev pravnih in finančnih vprašanj. Zatrjuje se o iskrenem soglasju med obema državama in grof Skrzynski je pri banketu v Pragi izjavil: Ravnokar smo si podali od naroda do naroda roko, da sredi Evrope ustanovimo slovanski blok, ki bo upošteval izkušnje preteklosti, da ohrani Evropi mir in bo obenem pripravljen nastopati v obrambo in varstvo slovanskih narodov. Mi znamo ceniti oni zlati zaklad, katerega smo bili tako dolgo oropani, to je zaklad zlate svobode.

Konferenca zunanjih ministrov Male antante se ima vršiti sredi meseca junija na Bledu. Na tej konferenci se imajo obnoviti zavezniške pogodbe in sicer zavezniška pogodba med Romunsko in Češkoslovaško na eni strani in zavezniška pogodba med Romunsko in Jugoslavijo na drugi strani. Te pogodbe namreč tvorijo poleg češko-jugoslovanske pogodbe temelj Male antanti. Prva pogodba poteka meseca junija, druga pa meseca septembra. Romunski politični krogi tudi razpravljajo o tem, da se pritegne Poljska v sistem držav Male antante.

Nemško-ruska pogodba. Med Nemčijo in Rusijo se vrše pogajanja za sklep prijateljske pogodbe. Pogodba bo menda vsebovala: V slučaju napada kake tretje države na eno izmed pogodbopisnih držav se obvezuje druga ostati v strogi nevtralnosti. Nobena izmed držav pogodnic ne sme napasti druge sopolgodnice. Obe državi se tudi zavezujeta, da se nobena pogodba sklepajočih držav ne udeleži napada, uprizorjenega od kateresibodi tretje strani. Nobena pogodnic se ne sme udeležiti politične ali gospodarsko-finančne akcije, odnosno pogodbe, ki bi bila naperjena proti drugi pogodnici.

Upor v Solunu. Po vesteh je vidno, da je upor v Solunu mnogo bolj resen, kakor pa je poročala vlada. Upor ni izbruhnil samo v Seresu, temveč tudi v drugih garnizijah. Upornikom so se pridružili tudi letalci. V hipu, ko so ti javili, da je brodovje že prispelo pred Solun, so voditelji upornikov izgubili pogum ter pobegnili na aeroplanih ter prepustili vojake njih usodi. Letalci so nato bombardirali Solun in v mestu je nastala silna panika. Časopisi govore, da je bilo dvesto ljudi ubitih. Ujeti vojaki so bili nato takoj izročeni vojnemu sodišču. Aretacije pa so se pričele tudi v Atenah. Med drugimi so bili aretirani general Maheta in oba šef-urednika opozicijskih listov. Dodatno se poroča, da vstaja še ni popolnoma udušana.

DOMAČE NOVICE

Zaupniki in člani Polit. in gospod. društva za Slovence na Koroškem naj naznanijo svoje predloge in želje, ki naj na prihodnjem občnem zboru pridejo v pretres, gotovo do 29. aprila vodstvu v Celovcu.

Bistrica v Rožu. Nedavno so imeli naši „Kinderfreunde“ ali kako bi jih imenovali „Kinderfeinde“ v šolskih prostorih zborovanje. Navzoči so bili vsi dotični otroci, stariši ter drugi radovedneži. Kot govornika so dobili tuk. voditelja društva, nekega Nemca, zagriženega nasprotnika vere, kajti blatil je posebno našo duhovščino tako, da so se skoraj vsi navzoči — seveda izvzemši tistih, kateri imajo nalogo te otročiče v tako lepem duhu vzgojiti — ogorčali, ter gledali eden drugega. No, sedaj veste, kam pes taco moli in komu zaupate vašo nedolžno kri za vzgojo. Posledice takega poduka si lahko predstavljamo, oziroma že vidimo, kakšni postanejo otroci brez vere. Ne samo, da odtujijo otročiče veri, marveč tudi lastnemu narodu, kajti ti vzgojitelji ubijajo našim malim samo nemščino v glavo, so toraj tudi našim velenemcem dobrodošli.

Hodiše. (Grozen umor.) V nedeljo 11. t. m. zvečer okoli 8. ure se je zgodil v Dobajni pri Tribniku grozen umor. Popoldne je bil še tam nabiralec za zvone in našel pri hiši najlepšo sporazumnost med družino. Zvečer pa je moral nastati prepir, med katerim je bil zaboden v trebuh edini sin Ignac, ki bi imel letos prevzeti gospodarstvo. Prve vesti so sicer govornile, da sta prišla dva tuja človeka prosit prenočišča, a ker ga nista dobila, sta sina zaklala, a kmalu se je izkazala ta po družini raztrošena vest kot neverjetna, ker so se na več mestih v hiši našli sledovi krvi in ker je tudi starejša sestra imela na hrbtu rano od noža. Zato so v pondeljek odgnali mater in obe sestri v Celovec v preiskovalni zapor. Truplo umorjenega, en nož, en cepec in en jarm (igo) pa prepeljali v Celovec v preiskavo. Preiskava in sodna razprava bosta dognali, kako se je dejanje izvršilo. Družina je živela čisto sama za se, z nikomur ni občevala in tudi nihče ni šel k hiši, kdor ni imel nujnega vzroka. V cerkev niso prihajali, ker si niso napravljali nedeljske obleke, četudi je kmetija lepa in stoji v hlevu 16 glav živine. O izidu obravnave bomo poročali.

Kazaze. Začeli smo že pozabljati požare v vasi in nevarnost ognja. Zadnji mesec smo pa gledali več ognjev v daljavi, a zadnji teder, 14. t. nas je prestrašil zopet ogenj v bližini. V Grabnu med dvema strmima bregovima, posekama je nekdo zažgal hosto, pa koj je ogenj švignil po obeh bregih gor po travi, vresju, smolju in drevesih tako, da se je dvigal velik dim in so ljudje mislili, da gori pri Grabelniku. Bližji mlinar Prim se je res že hudo bal za svojo hišo. Na glas zvona je bilo hitro pri 50 ljudi na mestu, seveda vmes dosti otrok gledalcev. Iz vrha so prišli Humčani z vodo gasit v strahu si za svoj les, cerkev in celo vas. Podušili so ogenj pa moški s kopanjem s krampi in menda še najbolj ženske z otepanjem s smrečnimi vejami. Pri taki suši je res nevarno kaj zažigati. Ob železnici vidimo marsikak kraj v gozdu požgan najbrž od isker iz vlaka. Zaradi nevarnosti so fanti tu okoli na krstnico opustili svojo priljubljeno bakljado, pa tudi ognjev po polju je bilo bolj malo, ker jih niso marali zažigati zavoljo bližine poslopij, ker je veter pihal popoldne in zvečer. Prav je tako. Smodnika se je pa vendar ne malo sežgalo po vseh vaseh, vendar brez nesreče. Zelo potrebnega dežja smo dobili vsaj enkrat ta mesec, en popoldan in eno noč, 17. t. pa je bil prekratek in neznamen. — Bolezni ljudi precej tarajo. O novi bolezni pri kurah se čuje, da cepajo.

Sveče. Dne 8. IV. 1926 smo se poslovili od tovariša pd. Štuharjevega Petra, kateri je šel iskati v Argentinijo boljši kruh, katerega mu rodna zemlja ni mogla dati. Našo pevsko društvo je zvestemu članu napravilo podoknico, potem pa so bili pevci povabljeni na dom, kjer so za slovo prav lepo prepevali. Ko je zadonela pesem „Jadransko morje“, je bil naš to-

variš Peter s svojimi zelo ginjen. Dragi Peter, tem potom Ti še enkrat želimo, da bi našel obilo sreče v novi deželi in da bi se zopet vrnil enkrat zdrav in vesel nazaj v svojo domovino k svojim ljubim starišem in tovarišem.

Bilčovs. Težka so bremena, katera mora dandanes nositi kmet. Davki visoki, razne doklade vedno višje in k temu pa še nizke cene kmetijskih pridelkov. Delavnih moči na kmetih primanjkuje vedno in vedno bolj, vse hiti proč od kmečkega dela, da res preti nevarnost, da po malem kmetjskih poslov več ne bo. Vse to pač mora kmet prenašati in v svoji potrpežljivosti pač ne godrnja preveč, ampak se uda svoji usodi. Toda, so še druge težkoče, ki ovirajo kmeta v njegovem napredku in to so nesreče. Tako imamo v letošnjem letu pri nas zaznamovati že več slučajev nesreč pri živini in konjih. Tam enemu pogine konj vsled kolike, drugemu zopet vsled druge bolezni, več kobil je tudi predčasno zvrгло.

Škocijan. Španska nam je dolgo časa prizanašala, a zdaj ob Veliki noči je poslala tudi sem svojo deklo; smrtna kosa je zamahnila najprej pri Mavcu na Gradu in tam pobrala 25letnega sina. Potem je šla v bližnje Srče. Gospodinja je porodila fantka, dala mu življenje, sama pa ga izgubila. — Hude čase je preživela velikonočni teden Novakova Barba v Št. Lorencu. Tekom dveh dni je izgubila mater, ki je doživela 93 let — bila je najstarejša oseba v župniji — in moža Janeza Petelinc, ki smo ga na belo nedeljo ob velikanski udeležbi pokopali. Zadnje čast so mu skazali njegovi tovariši, Leitgebovi lesni delavci v Sinči vasi v obilnem številu. N. v m. p.

Št. Vid v Podjuni. Neizprosna smrt je zopet zahtevala svojo žrtev. Koncem februarja je umrla v nežnem cvetju 18 let gdč. Marija Ražun, slušateljca 4. letnika ljubljanskega učiteljskega. Umrla je za slepičem. Roditelja sta tukajšnja domačina, ki sta morala po glasovanju zapustiti svojo ožjo domovino. Zdaj pa je njima ugrabila kruta usoda najstarejšo hčer, ki bi njima mogla biti v veselje in oporo. — Tukaj je umrl cvetni teden pd. Munterl. Rajni Miha je bil miren značaj in je dolgo let živel s svojo Uršo v srečnem zakonu. Letá mu je pred letom umrla. Naj v miru počivata!

Jezersko. Letos je španska bolezen tukaj precej hudo razsajala, skoro v vsaki hiši je bil bolnik, nazadnje je zahtevala celo nekaj smrtnih slučajev. Dne 5. aprila je umrla Podršnikova mati, Marija Kumer, stara že 84 let, pridna in pobožna vdova. Bila je duhovna mati č. g. Franca Virnik, župnika in kanonika v Št. Jurju pri Celovcu, ki je prihitel in se v lepih besedah poslovil od nje. Obilna udeležba pri pogrebu je kazala kako priljubljena je bila pri vseh faranih. — 9. t. m. pa je umrl g. Peter Boblek, veleposestnik in cerkveni ključar, še le 63 let star. Žalovanje po njem je bilo splošno in vsak je rekel: Škoda tega moža, težko se bo dal nadomestiti. Njegov pogreb je bil veličasten, šest duhovnikov, gasilno društvo in velika množica ljudi ga je spremljala k zadnjemu počitku. Kondukt je vodil njegov duhovni sin č. g. Mente, župnik v Kotmari vasi. Na grobu je domači g. župnik Drunecky v kratkih, a lepih besedah omenil zasluge rajnega posebno kot cerkvenega ključarja, katero službo je po rajnem očetu zvesto opravljal do konca življenja. Popravil je cerkev in pokopališče, skrbel za cerkvene potrebe in nabiral denar za nove zvonove. Bil je nekaj časa tudi župan jezerske občine, njen odbornik skozi 30 let in predsednik čebelarkega društva. Bil je zvest Slovenec in rad prebiral slov. časnike. Domači pevci so mu v slovo ganljivo zapeli in 8 vencev je kinčalo njegovo krsto in njegov grob. Naj obema sveti večna luč!

Šmarjeta pri Velikovcu. Nenadoma, popolnoma nepričakovano je smrt ugrabila dne 25. marca Terezijo Riepl, ženo uglednega narodnjaka, pd. Plešarja v Hrenovičah, v 49. letu starosti. Rajna je bila spoštovana in vzorna gospodinja, zavedna, krščanska mati, ki je svoje otroke, katerih ena hči je šolska sestra, vzgojila v narodnem in verskem duhu. Skromna na zunaj in prijazna vseh, je bila pravi

Kathreinerjeva Kneippova sladna kava

33

biser koroške narodne matere in žene. Vedno skrbna in pridna, da jo je smrt takorekoč presenetila sredi dela. Še zadnji dan pred smrtjo je veselo in marljivo izvrševala razne hišne opravke ter bila namenjena iti zvečer v cerkev, a smrt ji je nenadoma pretrgala nit življenja. Dne 27. marca smo jo ob obilni udeležbi ljudstva od blizu in daleč, ob asistenci dveh duhovnikov izročili materi zemlji na šmarješkem pokopališču, kjer so ji šentruperške pevke zapele v slovo pretresljive žalostinke. Ugledni žalujoči Plešarjevi rodbini iskreno sožalje.

Žitara vas. Dne 28. marca t. l. je umrl starosta tukajšnjih Slovencev, Jurij Bohnicar, zasebnik, v visoki starosti 85 let. Rajni je bil prvi narodni borec naše fare. Kot prvi v našem kraju si je naročil pred blizu 70 leti list „Novice“. Bil je človek, ki celo dolgo življenje ni naredil koraka v stran, ampak vedno po začrtani poti. Bil je globoko veren, priden in varčen, si je kot navaden delavec tesar prihranil lepo svoto denarja, pa mu je valutni padec uničil sad 60-letnega truda, ali on je potrpel, udano delal svojo rokodelstvo prav do zadnjega in si še sedaj pridela toliko, da ni potreboval druge pomoči, na katero bi se lahko naslonil. Ko smo leta 1907 ustanovili izobr. društvo, smo ga izvolili predsednikom, katero mesto je z vnemo opravljal do svojega 80. leta, in tudi sedaj se je zanimal za vsako gibanje na narodnem polju. Z njim je legel v grob zadnji ostanek stare verne slovenske korenine, zato pa pomnik postavimo mu tak, da vsak skuša biti mu enak. Počivaj v miru!

DRUŠTVENI VESTNIK

Bilčovs. (Revček Andrejček.) Tukajšnje kat. slov. izobr. društvo „Bilka“ uprizoni 4. nedeljo po veliki noči dne 2. V. t. l. ob ½3. uri popoldne pri pd. Pomoču v Bilčovsu igro „Revček Andrejček“. Za slučaj slabega vremena se igra vrši na Vnebohod 13. V. t. l. ob isti uri. Prijatelji naši, pridite prav vsi! Vabi dramatični odsek.

Hodiše. (Igra „Kristusovo trpljenje“.) V dneih 25., 28. marca in 5. aprila je društvo „Zvezda“ igralo veliko in za uprizonitev zelo težko igro „Kristusovo trpljenje“. Čudimo se društvu, da je bilo kos taki igri, pa smo tudi kar zapazili, da razpolaga s celo vrsto dobrih igralcev. Častitljiv je bil nastop Kristusa, gledali smo divje sovraštvo Kajfeža, oholi napuh Herodov, boj v Pilatovem srcu med pravico in bojaznijo za svojo službo in izvrstno pogo-

deno ulogo Judežev. A tudi manjše uloge so bile dobre, da se je kar videlo, da igralci igrajo iz srca. Pohvalno moramo tudi omeniti, da so vsi igralci govorili glasno in razločno, da je mogel tudi najzadnji gledalec vse razumeti. Posej no lepi pa so bili prizori zadnje večerje. Oljške gore in križevga pota s križanjem. V okvir igre so bile vpletene lepe cerkvene pesmi o Kristusovem trpljenju, ki so pod izvežbanim vodstvom lepo pete še bolj povzdignile igro. Ako bi društvo še kdaj ponovilo igro, pa bi svetoval, da se igra krajša s tem, da se izpusti cvetna nedelja in Petrovo zatajenje, križev pot pa razvija počasneje, da vsi gledalci morejo slediti posameznim postajam, in da se Kalvarija zapre z ograjo zavoljo navala gledalcev. Društvu čestitamo k uspehu in to še tem bolj, ker smo od domačega g. župnika slišali, da so vsi igralci kot pripravo za igro prej pristopili k sv. zakramentom. Tak krščanski duh naj vlada v naših društvih in društva bodo stala trdna kot skale.

Slov. Plajberk. Tukajšnje izobr. društvo „Vrtača“ vabi vse ude in prijatelje društva na svoj večji društveni sestanek v nedeljo 2. maja t. l. ob 3. uri popoldne k Dušnjaku v Slov. Plajberku. Predava vlč. g. župnik Aloiz Vavti iz Sel. Pokažimo z lepo udeležbo, da nam društvo ni samo za zabavo, ampak tudi za izobrazbo. K obilni udeležbi vabi odbor.

Žitara vas. Časten dan je obhajalo naše izobraževalno društvo „Trta“ v nedeljo dne 11. aprila. V cerkvi je bila popoldne pridiga g. Poljanca, posvečena našim materam, na shodu pri Rutarju pa je isti gospod govoril o velikem pomenu izobrazbe v današnji dobi, naskikal nam je delo dr. Krekovo in podal lepo podobo o življenju in delovanju škofa Slomška. Ni treba še posebej omenjati velikanskega uspeha, ki so ga imeli škocijanski igralci s svojo igro „Divji lovec“. Vsi so bili na mestu, igrali so dovršeno in Tončka ne pozabimo. Veliki prostori Društvenega doma so bili zasedeni do zadnjega kotička.

GOSPODARSKI VESTNIK

Seja deželnega kulturnega sveta dne 10. marca 1926.

(Nadaljevanje.)

Po indeksu se izračuna, da je cena raznih potrebščin v primeri s kmečkimi pridelki za 5000 do 8000 točka dražja, to se pravi, kar se je kupilo popred za zlato krono — 1,5 Š, se zdaj plačuje 50 do 80 grošev dražje. Država naj uvede tudi carino na lesovino. Uvažamo iz Češke 420.000 metrov desk in nad milijon metrov drv — polen. Mizarii se radi carine ne bi mogli pritoževati; iz metra trdnega lesa se napravi pohištva za 6—8 milijonov, pri taki svoti par šilingov carine ne pomeni nič več. Inž. Greil je poročal o davkih zelo obširno. Grajala se je, da so davki tako komplicirani, da se nihče ne spozna. Grajala se je višina dohodninskega davka. Le-ta davek je zrastle od 1900 do 1926 od 0,89 na 26; iz tega se vidi, da davki res postajajo neznosni. O novih carinskih pogodbah se je reklo, da se z njimi ni doseglo, kar se je hotelo doseči. Gospodarstvo se ni varovalo, produkcija se ni dvignila in za pogajanja z inozemstvom so bile naše tarife popolnoma nerabne, ker so bile prenizke in se ni več moglo nič ponehati in nič doseči.

Dne 15. sveč. se je vršilo pri deželni vladi posvetovanje o obdačevanju električne energije. Kulturni svet se je izrekel zoper davek na električno moč, a občinam se mora pustiti možnost, naložiti davek na električno luč, ker je le tako mogoče pritegniti k plačevanju davkov tudi ljudi, ki naprej naročujejo in zahtevajo.

Iz Moskve prihaja glas, da bi bila sovjetska republika volje kupiti tudi navadno plemenško živino (halbgezüchtet).

V odborovi seji se je govorilo o nameščenju uradnika, ki bi bil zmožen tudi slovenskega jezika, da hodi v občine predavat, kjer ljudje nemškega jezika ne razumejo. Neki inženir Liebscher se ponuja. Predsedstvo bo poskušalo to zadevo urediti.

Pripravlja se tudi že zgradba novega poslopja za kmečko zbornico, ki se brez dvojbe v najkrajšem času vpelje. Misli se tam združiti vse glavne kmetijske organizacije, da se lahko v potrebi vse poslužijo tiste dvorane. Zidalo se bo nasproti delavski zbornici v Kolodvorski ulici. Dne 27. marca se bo obhajala 60letnica obstoja kmetijske šole, razgrnila se bo tudi speminska plošča za nekdanje učence kmetijske šole, ki so v vojni padli.

Poslovski red.

Socijalnodemokratski poslanci so zahtevali v deželnem zboru, da se točno izvajajo določbe službenega reda za posle. Posebno se zahteva, da se kmetje prisilijo, takoj urediti za posle primerna stanovanja. **Hernler** k stvari poroča: Razmere na zgornjem Koroškem so različne od razmer v spodnjem delu dežele (tam imajo navadno dosti obširnejše hiše, lesa je dosti in prvo nadstropje je često leseno). Za ženske je poskrbljeno, kak moški pa mora v hlevu spati, zlasti kjer so konji. Stanovanja za posle bi se mogla napravljati samo, če bi se dobilo po ceni posojil. Ako bi zdaj kmete silili, bi kmetje kratkomalo hlapce odslovili. Potem bo treba še določiti, da se prostori, ki se priredijo za posle, ne obdačijo. Ponekod so v kmečkih hišah stranke, kmet tam seve za posle ne bo zidal, marveč bo strankam odpovedal in bo zopet več ljudi brez stanovanja.

Gaggl očita kmetom, da so stranke, ki so jim premalo plačevale, spravili ven, da pa vsekako stoji po šest postelj v hlevu in tak hlapec že od daleč smrdi. Kmetje se za novi poslovski red niso zanimali. V vsaki občini je par gospodarjev ki posle odirajo, in nečloveško z njimi postopajo, ti so krivi, da posli odhajajo z dežele.

Msgr. Podgorc: Se še najdejo kraji, kjer tudi ženske spijo v hlevu; to ni dopustno in se mora urediti. Spati v hlevu pa ni nič hudega. V hlevu spijo po zimi in je tam lepo toplo, po letu pa gredo na seno spat. Saj tudi kmečki sinovi često nimajo drugega prostora, vsaj tam ne, kjer je družina številna. Potem je treba, da kdo spi v hlevu, kjer so konji. S tem ni rečeno, da ne bi bilo želeti, da ima vsak hlapec svojo sobico. Naj nam pa kdo pove, kje bi vzeli potrebna sredstva. Kmetov imamo 27.000, ako mora polovica teh takoj prirediti prostor za posle, ki ga bo stal 20 milijonov, kje naj se vzame ta denar? Vendar pa so gospodarstva, ki bi mogla kaj storiti, in na ta se naj pritisne, a ne z ukazom od tu, marveč naj se v občinah napravijo komisije obstoječe iz gospodarjev in poslov, in te komisije naj se med seboj sporazume. Saj posli ne zahtevajo kaj nemogočega in sami vidijo, kje se da kaj narediti in kje ne. Veliko bolj pa ustrezemo kmečkim delavcem, ako jim pomagamo do lastnega doma. Slišal sem, da trenutno v Škofičah šest mladih moških gradi si svoj mali dom. Te ljudi bi bilo treba v prvi vrsti podpirati in poskrbeti jim posojil po taki ceni, da zamorejo plačati obresti.

Washietl: Že pred 25. leti smo podregnili v ta osji meh. Prav bi bilo, če bi tedaj dreganje imelo več uspeha. Prav je, da se ljudje na to potrebo zopet opozorijo. Siliti ne moremo nikakor, a zaspati stvar tudi ne sme.

Dr. Stotter poroča o vlogi krščanske zveze kmečkih delavcev, ki zahtevajo: da se uredi za kmečke delavce stanovsko zastopstvo, 2. da se izvajajo določbe poslovskega reda, 3. da se po občinah uredi posredovalni uradi (Einigungsämter), 4. naj se izvaja določba poslovskega reda, ki daje poslu po petletni službi pravico do nagrade v znesku 25% redne letne plače, čez nadaljnjih pet let se nagrada zviša na 50%.

Kulturni svet na to poroča deželni vladi: Kulturni svet se trudi, pripomoči, da se izvaja poslovski red. Ali v sedanji gospodarski krizi ni mogoče prirediti stanovanj, ki bi v vsem odgovarjala. Zato naj se da kmetom nadalje rok dveh let, da se dotične določbe izvedejo. Obenem pa je treba iskati cenega denarja. Ako bo treba prirediti stanovanja, si bodo ljudje iskali za to potrebnega denarja s prodajo lesa, naj se potem ta izkupiček, ki se porabi za zgradbo stanovanj, ne obdači, kakor drugi do-

hodki. Potem bi bilo krivično, če se prirede poslovne sobe, da bi se zviševal hišni razredni davek.

Striessnig: Odgoditi to reč za dve leti je premalo, treba je roka vsaj štiri leta, v dveh letih se razmere ne dajo toliko izboljšale, da bi se dalo kaj napraviti.

Moser: Meni ni znan noben slučaj, da bi posli odhajali radi slabega stanovanja, in da kdo spi v hlevu, je potrebno.

Msgr. Podgorc: Pametne postave morajo naravni razvoj kulture spremljati in to je namen postave, da varuje prostost vsakogar. Tu se je napravila postava, ki menda hoče kmeta kakor z bičem poganjati, kot da je suženj. Svarim, da se kmetov ne sili k zgradbi stanovanj, ker bi jim sicer ne preostalo nič, kakor ljudi sploh odsloviti. Podaljševanje roka za dve leti je prekratko. Zopet opozarjam, da je v prvi vrsti treba pomagati, kjer kmečki delavci sami gradijo svojo hišico. Kar se tiče petletnih premij: te premije so se obečale in se morajo dati, saj se tudi morejo, o tem ne bomo rekli, da mogoče ni. Kulturni svet se nikakor ne sme postavljati zoper to pravico, ki smo jo ljudem dali.

Moser: Bolj bi bilo treba posle opominjati na njihove dolžnosti.

Hernler: Poslovskih stanovanj tudi v 4 letih ne bomo imeli dograjenih. V tem vprašanju mora ta gospodar in posel skupno postopati: Radi premij pa je treba previdnosti, da se nam ne bo kaj očitalo.

Kernmayr: Kedar bomo mogli ljudem dati boljših stanovanj, bodo manj silili v mesto. Danes pa so razmere take, da se ne da storiti trenutno nič. Če je v občini eden ali drugi, ki zamore stanovanja prirediti, bodo posli tja rajši hodili služiti. Potem kmetje ne poznajo še novega poslovskega reda, ki je vrhutega že v celi vrsti določb potreben spremembe. Delavci so tedaj stavili pretirane zahteve; posrečilo se je, priti še na neko srednjo pot, zdaj pa se tudi to ne da izvesti, ker bi se s prenovitvijo sejala razdor med kmete in posle.

Okr. glavar **Burger** poroča, da določbe poslovskega reda noter do dveh sploh niso varovane s kaznijo (ako jih kdo ne drži, se ne more raditega kaznovati). Do decembra 1925 je veljala naredba iz l. 1857, ki je dajala okrajnemu glavartsvu oblast, kaznovati upravnim potom vsakogar, ki postave ne drži ali jo krši. Nova upravna postava, ki je stopila v veljavo z dnem 1. januarja 1926. je odpravila naredbo iz l. 1857 in kršenje postave se more kaznovati samo, ako so v postavi določila za kazni. (Takšna kazni se določuje v poslovskega redu samo v slučaju, da posel zapusti službo in gre drugam služiti, ne pa, če sploh ne gre delati, in potem če gospodar redno daje ljudem žganja.)

(Konec sledi.)

RAZNE VESTI

Drobne vesti. V Prestranku pri Postojni so vdrli roparji v carinarnico in odnesli 240.000 lir. Štirje uradniki so morali, dokler tolovaji denarja niso pobrali, držati roke kvišku. Pri poznejšem zasledovanju sta bila ubita dva bandita in dva stražnika. Z denarjem pa so banditi zbežali. — 7. aprila je ustrelila neka Angležinja na Mussolinija in ga na nosu ranila. Nato so fašisti demolirali in zažgali dve redakciji opozic. listov. Isto so storili pri dopisovateljici nemških soc. dem. listov. Značilno je, da si fašisti običajno ohlajajo jezo z umori, požigi in zatiranjem opozicije in manjšin. — Podpiranih brezposelnih je bilo na Koroškem 3. t. m. 4422. Število je padlo za 556 oseb. — Avstrija porabi na leto 20 milijard vžgalic. Na osebo pride poprečno 3200 komadov.

Manjšinsko vprašanje. Amsterdamski list „De Telegraf“ piše, da so bili le poizkusi, kar se je doslej govorilo o manjšinah v Evropi. Glavni boj se razvije, ko bo sprejeta Nemčija v Društvo narodov; ko se tam vsede, prične glavna bitka. Prusko je dalo šolsko avtonomijo Dancem — proti kateri pa so Danci protestirali, ker ne odgovarja njihovim zahtevam —

a obenem se zanima za nemške manjšine v tujini. List omenja jezikovno naredbo na Češko-slovaškem, kjer se češčina nemški manjšini vsiljuje. Dalje, da Nemci z Ramkovo vlado niso zadovoljni, ker gre premalo na roko avstrijski industriji, ki ima za cilj priključitev Avstrije Nemčiji. Na Dunaju bi zelo radi videli, če bi v Avstriji izbruhnila kaka kriza, ker bi priključitev pospešila.

Za tiskovni sklad so darovali: Dr. Franc Zeichen, Pliberk, 2; Josip Dobernik, Rožek, 2; Treza Feichter 2; Gozdni mož v Št. Jakobu 1; Južnokoroška gospodarska zadruga v Sinči vasi mesto venca na grob g. Š. Boštjančiča 10; Rado Mošič, Št. Jur na Zili, 1; Franc Katnik, Tinje, 2; neimenovan Celovčan 2; Tone Sloki, Celovec, 2; Hranilnica in posojilnica Št. Jur na Zili 4; Tomaž Prosekar, Plešivec, 1; deželni poslanec č. g. Vinko Poljanec 20 šilincv. Darovalcem najlepša hvala.

VABILO

na 35. redni letni občni zbor „Hranilnice in posojilnice v Velikovcu, r. z. z. n. z.“, ki se vrši v sredo dne 28. aprila 1926 ob 10. uri dopoldne v lastnih prostorih v Velikovcu.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem letnem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in računskega pregledovalca.
3. Odobritev računskega zaključka za leto 1925.
4. Razdelitev čistega dobička.
5. Raznoterosti.

Če občni zbor ob določeni uri ni sklepčen, vrši se isti dan eno uro pozneje drugi občni zbor, ki je pri vsakem številu združnikov sklepčen.

44

NAČELSTVO.

Zahvala.

Tem potom vsem, ki so tako mnogoštevilno spemili na njeni zadnji poti našo premilo mamico, gospo

Terezijo Riepl

p. d. Plešarce v Hrenovčah

iskrena zahvala. Posebno zahvalo pa še izrekamo č. gg. duhovnikoma Brandstätterju iz Št. Ruperta, ki je prišel na dom, in Kovaču iz Št. Jurja za nagrobni govor; č. šolskim sestram in njihovemu pevskemu zboru za petje. Obenem se zahvalujemo za dokaze naklonjenosti in sočutja, izražene dejansko, ustmeno ali pismeno.

Hrenovče pri Velikovcu v aprilu 1926.

Žalujejoči ostali.

45

VABILO

k igri

Deseti brat

ki jo uprizorijo igralci iz Žitare vasi dne 2. maja t. l. ob 4. popoldne pri Rušu v Samožni vasi pri Škocijanu. Med odmori poje domači moški pevski zbor. Prijatelji poštene zabave pridite, ne bo vam žal. — K obilni udeležbi vabi

46

Odbor.